

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՍԿԱՆՔ, ԲԱՅՑ...

Posted on November 21, 2011 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Ու՞ր Մնաց Տարագրութիւնը

Դարադարձի Խոհեր

Մերթ Գ. Տերտերեան, Պէյրուզ, 20 Նոյեմբեր 2011

**Արեւմտահայաստանի իրաւաքաղաքական` ՀՈՂԱՅԻՆ,
պահանջատիրութիւնն է միայն, որ իր մագնիսական դաշտին մէջ
կրնայ համախմբել համահայրութիւնը` Հայաստան, Արցախ
եւ Տարագիր Արեւմտահայութիւն:**

Նայիլ նաեւ անգլերէնով [Thank you Nalbandian, Thank you Davutoğlu](#) ակնարկին որ առնչուած է Մերթ Գ. Տերտերեանի յօդուածին հետ:

9 տասնամեակներէ ի վեր` յետ-Եղեռնի մեր պահանջատիրութիւնը սահմանափակուած կը մնայ, մեր զգացական-ապաքաղաքական մօտեցումին հետեւանքով, Մեծ Եղեռնի երկեակ ոճիրներէն միայն մէկուն` Տեղասպանութեան լոկ բարոյական ճանաչումին հետապնդումով, բարձի թողի ընելով երկեակ ոճիրներէն միւսին` Տարագրութեան, այսինքն` Արեւմտահայութեան հայրենազրկման եւ Արեւմտահայաստանի հայաթափումին ու զաւթումին, մեզի համար անելի ճակատագրական ոճիրը...: Մեր այս զգացական ու ապաքաղաքական մօտեցումը չփոխուեցա՞վ Նոյնիսկ` երբ Մեծ Եղեռնի 50-ամեակին առիթով 1965 թ., Երեւանի մէջ կազմակերպուած վիթխարի ցոյցին ընթացքին, պաստառներն ու վանկարկումները կը պահանջէին “ Մեր Հողերը, Մեր Հողերը”... շեշտը դնելով Տարագրութեան եւ անոր հետեւանքներուն վրայ, անելի քան` մեր նահատակներուն ու կորուսեալ “գոյքերուն” վրայ: Կես դարով յապաղած ենք արդէն` այդ օրէն:

Ու՞ր Մնաց Տարագրութիւնը

Դարադարձի Խոհեր

Մերթ Գ. Տերտերեան, Պէյրուզ, 20 Նոյեմբեր 2011

**Արեւմտահայաստանի իրաւաքաղաքական` ՀՈՂԱՅԻՆ,
պահանջատիրութիւնն է միայն, որ իր մագնիսական դաշտին մէջ**

Կրնայ համախմբել համահայտությունը՝ Հայաստան, Արցախ եւ Տարագիր Արեւմտահայտություն:

Նայիլ Նաեւ անգլերէնով [Thank you Nalbandian, Thank you Davutoğlu](#) ակնարկին որ առնչուած է Մեր Գ. Տերտրեանի յօդուածին հետ:

9 տասնամեակներէ ի վեր՝ յետ-Եղեռնի մեր պահանջատիրութիւնը սահմանափակուած կը մնայ, մեր զգացական-ապաքաղաքական մօտեցումին հետեւանքով, Մեծ Եղեռնի երկեակ ոճիրներէն միայն մէկուն՝ Յեղասպանութեան լոկ բարոյական ճանաչումին հետապնդումով, բարձի թողի ընելով երկեակ ոճիրներէն միւսին՝ Տարագրութեան, այսինքն՝ Արեւմտահայտութեան հայրենագրկման եւ Արեւմտահայաստանի հայաթափումին ու զաւթումին, մեզի համար աւելի ճակատագրական ոճիրը...: Մեր այս զգացական ու ապաքաղաքական մօտեցումը չփոխուեցավ նոյնիսկ՝ երբ Մեծ Եղեռնի 50-ամեակին առիթով 1965 թ., Երեւանի մէջ կազմակերպուած վիթխարի ցոյցին ընթացքին, պաստառներն ու վանկարկումները կը պահանջէին “ Մեր Հողերը, Մեր Հողերը”... շեշտը դնելով Տարագրութեան եւ անոր հետեւանքներուն վրայ, աւելի քան՝ մեր նահատակներուն ու կորուսեալ “գոյքերուն” վրայ: Կես դարով յապաղած ենք արդէն՝ այդ օրէն:

Մեր այս իրաւաքաղաքական մեծ սխալը սրբագրելու ժամանակը գրեթէ սպառելու վրայ է...գեթ՝ 2015 թ. դարադարձին, հարկ է որ սրբագրենք մեր մեծ սխալը:

Սակայն, ինչպէս կ'երեւի՝ ՀՀ նախագահին կազմած “Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակի միջոցառումները համակարգող պետական յանձնաժողով”ին ցարդ կատարած իրապարակումներուն մէջ եւս, բացակայ է հողային պահանջը Արեւմտահայաստանի... այլ կայ “գոյքային” իրաւունքի պահանջը միայն:

Մենք համաձայն ենք՝ թէ 2015 թուականը սպառման “սահմանագիծ” չէ Արեւմտահայաստանի հողային դատին համար, բայց չենք տեսներ այն հեռանկարը՝ թէ 2015 թուականը նկատի առնուած է որ ըլլայ մեր հողային պահանջատիրութեան գեթ “սկիզբն ու մեկնակետ”ը...: Քանի որ այդ “պետական յանձնաժողովի” գլխաւոր քարտուղարը եւս՝ Հայկ Դեմոյեան (Հայոց Յեղասպանութեան թանգ արան-հիմնարկի Տնօրէնը) կը խօսի՝ հի՛ն, ապաքաղաքման ու մե՛ղկ լեզուով... “գոյքային իրաւունք”ի հատուցում կամ վերականգնումին մասին, եւ ոչ թէ՝ ՀՈՂԱՅԻՆ ԻՐԱԲՈՒՄՆԵՐ...:

“ Ազդակ”ի 27 Օգոստոս 2011 թուակիր համարին մէջ լոյս տեսած հարցազրոյցին ընթացքին, Հայկ Դեմոյեան կ'ըսէ՝ թէ “2015 թուականը սահմանագիծ չէ, այն կարող է նոյնիսկ որոշ առումներով ՄԵԿՆԱԿԵՏ ու սկիզբ լինել”, այո, բայց կ'աւելցնէ՝ թէ մարդկային կորուստները վերականգնելի չեն: Բայց կան հետեւանքներ, որոնք վերականգնելի են...: Դա գոյքային իրաւունքն է՝ եկեղեցիների պատկանած կալուածքներն ու շինութիւնները...”:

բախտի քմահաճոյքին...”: Բայց ինք եւս կը մոռնայ՝ որ նոյնիսքն Հայաստան եւս կարիքը ունի “բռնցքուելու”...՝ իր իսկ ապագան երաշխաւորելու համար, կասեցնելով՝ ԱՐՏԱԳԱՂԹ-ի ահագանգային համեմատութիւններու հասած հայրենաթողութիւնն ու Հայաստանի ՀԱՅԱԹԱՓՈՒՄ-ը, որ կը սպառնայ հեքիաթի վերածել “Հայաստան”ը... Եւ օլիկարխները վերածել “աներկիր իշխանաւորներու” աւագակախումբի մը, որ իսկական պատասխանատուն է ԱՐՏԱԳԱՂԹ-ին, զոր իբր թէ նուազեցնելու համար... յօրինած են “ Արի՛ տուն” գրօսաշրջիկներու օրօրը միայն...: Գագիկ Յարութիւնեան համոզուած է՝ “որ հայութեան համահաւաք ներուժը... Լիովին ԲԱԲԱՐԱՐ Է հայ ինքնութիւնը ԳՈՅԱՊԱՅՔԱՐԻ ուղեծրից ԿԱՅՈՒՆ ՉԱՐԳԱՑՄԱՆ ուղեծիր դուրս բերելու համար: ՍԱԿԱՅՆ, այդ ներուժի համադրումն ու գործադրումը ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ նոր որակ է պահանջում”...:

Ան դիտել կու տայ թէ՛ “Հայ ժողովրդի ապագան չի կարող ՄԵԿՈՒՄԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒԵԼ՝ այն կտրելով Հայաստան-Արցախ-Սփիւռք ԵՌԱՄԻԱՍՆԱԿԱՆ շղթայի ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ գործակցութեան ներկայ վիճակից ու հեռանկարներից”:

Այս եռամիասնական շղթային մէկ օղակն է Սփիւռքը, որուն ինքնակազմակերպումը մէկ լրացուցիչն է համագային ինքնակազմակերպումին:

Եւ՛ Սփիւռքի ինքնակազմակերպումը աւագ պարտականութիւն-իրաւունքն է Տարագիր Արեւմտահայութեան, որ Սփիւռքի քաղաքական գլխաւոր կորիզն է... որ պարտի ինքնակազմակերպուիլ ու միաւորուիլ՝ կեդրոնական, ներկայացուցչական ու միակ լիազօր “միագլուխ” կառոյցի մը մէջ, զոր մենք պայմանականօրէն կը կոչենք Տարագիր Արեւմտահայութեան Համաշխարհային Քոնկրես “ ՏԱՀՔ”, ապա նաեւ՝ այս կառոյցը օժտել միջազգային կարգավիճակով, իբրեւ՝ ինքնուրոյն քաղաքական հաւաքականութիւն, որ իրաւայաջորդն է Արեւմտահայաստանի եւ Արեւմտահայութեան, եւ որ ունի զինք կառավարող ու ներկայացնող միակ լիազօր կառոյց, համաձայն Միջազգային Հանրային Իրաւունքի նորմերուն:

Հայաստանի թէ Սփիւռքի կառուցակարգային ներկայ որակին անգոհացուցիչ ըլլալու փաստին անդրադարձաւ նաեւ Եւրոպայի Հայերու Համագումարի “ Յայտարարութիւն”ը, 19 Սեպտեմբեր 2011 թուականակիր՝ ՀՀ 20-ամեակին առիթով՝ “20 տարի մաքառման, ձեռք բերումների եւ բաց թողումների” վերնագրով:

Հայաստանի կառուցակարգային ներկայ անգոհացուցիչ վիճակին մասին, այս “Յայտարարութիւնը” կ'ըսէ՝ “ ...գիտակցաբար, կամ անգիտակցաբար քանդուեցին անցեալի (Սովետական Հայաստանի) քիչ թէ շատ գոյութիւն ունեցող հասարակական-պետական կառոյցներն ու քաղաքական համակարգը (սոցիալիստական) եւ փոխարինուեցին նոր բայց թերի օրէնսդրութեամբ ու համակարգով (վայրի դրամատիրական): Արմատական փոփոխութիւնների շարքում ոչ կշռադատուած ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄԸ հասարակութիւնից խլեց իր հարստութիւնն ու բարւոք ապրելու

գրաւականը: Կարճ ժամանակում հասարակությունը ԲԱԺԱՆՈՒԵՑ (որ երեկ միաւորուած էր...) ՈՒՆԵԻՐՈՒՆԵՐԻ փոքրաթիւ եւ ԸՆԶԱՉՈՒՐԿՆԵՐԻ միլիոնանոց բանակի: Հայութիւնը նորից բռնեց ԳԱՂԹԱԿԱՆԻ ճամբան, եւ՝ Յեղասպանութիւնից յետոյ կատարուեց ու շարունակուեց է, ազգի համար ամենամեծ ողբերգութիւնը հանդիսացող ազգակործան ԱՐՏԱԳԱՂԹԸ: ...ԱՉԱՏ ու մարդավայել ապրելու համար, հարկաւոր է պայքարել եւ ստեղծել այնպիսի մի հասարակութիւն, ուր կ'իշխի ժողովրդավարութիւնն ու ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, քանի որ առանց ժողովրդավարութեան եւ սոցիալական արդարութեան ոչ մի երկիր ու ժողովուրդ չի կարող հասնել երջանկութեան, լինել առողջ եւ ԱՉԱՏ հասարակութիւն, եւ ունենալ զարգացման իրական հեռանկար..." եւ հետեւաբար՝ կ'արտագաղթէ ժողովուրդին դժգոհ բազմութիւնը:

Կարօ Յակոբեանի նախագահութեամբ գործող Եւրոպայի Հայերու Համագումարը (ԵՀՀ) մատը կը դնէ բուն վերքին վրայ, քանի որ, ընկերային արդարութիւնը նախապայման մըն է ազատութեան ու անկախութեան համար, որովհետեւ՝ այս երեքը դիալեկտիկօրէն իրարու փոխկապակցուած, իրարմով պայմանաւորուած եւ իրարու վրայ փոխազդեցութիւն ունեցող հասարակական արժէքներ են: Ազատութեան, անկախութեան եւ ընկերային արդարութեան միջեւ գոյութիւն ունեցող դիալեկտիկ կապին մասին, ուշագրաւ հաստատում մը կ'ընէ " ԴՐՕՇԱԿ"ի Մայիս 2011 թուակիրի համարի խմբագրականը (որ արտատպուած է " Ազդակ"ի 11 Յունիս 2011 թուակիր համարին մէջ), ուր գրուած է՝ "Հայաստանը շարունակում է մնալ ԱՆԱՉԱՏ...: Այս անազատութեան հիմնական պատճառներից մէկը ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԱՆԱՐԴԱՐ իրավիճակն է, որը յատկանշուած է սակաւապետական կառավարման, մենաշնորհային դրութեան եւ այլ երեւոյթներով: ...ԱՆԱՉԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՎ ԱՆԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ այսպիսի պայմաններում ԷԱՊԵՍ ՏՈՒԺՈՒՄ Ե Հայաստանի ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ...":

Իսկ Սփիւռքի մասին, ԵՀՀ-ի " Յայտարարութիւնը" կը քննադատէ հոս տիրող հատուածականութիւնը՝ աւանդական կուսակցութիւններուն միջեւ գոյութիւն ունեցող հի՛ ն տարակածութիւններուն պատճառով եւ կը շեշտէ Սփիւռքի վերակազմակերպումին անհրաժեշտութիւնը՝ համահայկականութեան ոգիով: Եւ, լաւատեսօրէն՝ ինչպէս Գագիկ Յարութիւնեանը, կ'ըսէ՝ " Սփիւռքը ունի հզօր պոտենցեալ... որը կարելի է լաւագոյնս ծառայեցնել ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ նպատակներին, եթէ կարողանայ ստեղծել համահայկական կառոյց, հեռու՝ հատուածականութիւնից, տրուած ըլլալով, որ բազմամիլիոնանոց Սփիւռքի մեծամասնութիւնը ի բնէ միասնական է":

Սփիւռքի, աւելի ճիշդը անոր քաղաքական կարծի կորիզը հանդիսացող Տարագիր Արեւմտահայութեան համահայկականութեան ոգիով առաջնորդող կառոյցը մենք նկատեցինք՝ քառորդ դար առաջ, ՏԱՀՔ-ը՝ որպէս առաջնահերթ խնդիր, բաղադրատաճ՝ ցեղասպանութեան լոկ բարոյական, ապաքաղաքական ճանաչումի պահանջատիրութեան, քանի որ հողային պահանջատիրութիւնը ինքնին լռելեայն կը

հիմնովի՝ Ցեղասպանության եւ Տարագրության երկեակ ոճիրներուն կատարուած փաստին ճանաչումին վրայ:

Արեւմտահայաստանի կորուստին վերականգնումը պահանջելու իրաւական հանգամանքը ունենալու համար, Տարագիր Արեւմտահայութիւնը այսօր պարտադրուած է ստեղծելու ՏԱՀԶ-ը, քանի որ մենք՝ ապիկարութեամբ, քաղաքական կամք եւ կազմակերպուելու ատակութիւն ցուցաբերելու անկարողութեամբ, ձեռքէ հանած ենք երեկի “Նանսէնեան անցնագիր”ը, որ միջազգային փաստաթուղթ մըն էր, որ կը հաստատէր՝ Տարագրութեան, Աքսորի կամ Ցրօնքի հայ զարգուածներուն հայրենագրկումը Թուրքիոյ կողմէ, եւ ուրեմն՝ կը ճանչնար մեր ինքնուրոյն քաղաքական հաւաքականութիւնը ու ժողովուրդը ըլլալը եւ հետեւաբար՝ հայրենիք, Արեւմտահայաստան վերադարձի իրաւունքը...:

Նորվեկիացի մեծասիրտ հայասեր-մարդասեր Ֆրիտոֆոֆ Նանսէն, ականատես խիզախ վկան եղած ըլլալով երկեակ ոճիրներուն, “Խաբուած ժողովուրդ” վերնագրով իր մեղադրական գիրքին Ա. կողքին վրայ, կարմիր տառերով, յաւելած էր հետեւեալ ենթախորագիրը՝ “Մեղադրանք Անթանթի եւ Ազգերու Լիկայի դէմ”, եւ՝ հակառակ Արեւմուտքի իմփերիալիստ Դաշնակիցներու (Անթանթի) ընդդիմութեան, յաջողացուցած էր շուրջ 320 հազար արեւմտահայ տարագրեալներու բեկորներուն ձեռքին մէջ դնել միջազգային անցագիր, որ կը կոչուէր՝ “Նանսէնեան Laissez-Passer”, որուն շնորհիւ անոնք կարողացան հեշտօրէն երկրէ-երկիր անցնիլ, եւ՝ 52 երկիրներու մէջ կայք հաստատել, եւ հոն օրինական ճանաչում ստանալ իբրեւ հայրենահանեալ արեւմտահայերու խումբեր: Իր այս քաղաքական կեցուածքը՝ մեր դատի կողքին եւ Արեւմուտքի Անթանթի դէմ, ու անցագիրին իրականացումը ան յաջողցուց շնորհիւ իր շահած մեծ հեղինակութեան՝ արժեցուցած ըլլալով Ազգերու Լիկայի գաղթականաց կոմիսարութեան գերագոյն պատասխանատուի պաշտօնը:

Ֆրանսացի ականաւոր համարձակախօս մտաւորական Ռոմէն Ռոլլանտ Ֆրիտոֆոֆ Նանսէնը բնութագրած է որպէս՝ “Մեր ժամանակներու ՄԻԱԿ ԵԲՐՈՊԱՑԻ ՀԵՐՈՍԸ”... , իսկ տողերուս հեղինակը անոր մէջ կը տեսնէ ՅԵՆԱՍԻԲԸ՝ Արեւմտահայաստանի դատին, իր յաջողցուցած միջացգային անցնագրով, որ կը շարունակէ մնալ՝ միջազգային փաստաթուղթ մը, Հայոց Ցեղասպանութեան ու Արեւմտահայոց Տարագրութեան երկեակ ոճիրները հաստատող: Ինչպէս է պարագան Սան Սթեֆանոյի դաշնագրի Յօդ. 16-րդին, որ Պերլինի մէջ 61-րդի վերածուելով դարձած է անգործադրելի, սակայն կը մնայ միջազգային փաստաթուղթ մը՝ Արեւելեան Անաթոլիայի հայկականութիւնը Սուլթանին կողմէ ճանչցուիլը հաստատող (որոշ առումով նաեւ՝ Սեւրի դաշնագիրը):

Սակայն այսօր, երբ մենք ձեռքէ հանած ենք “Նանսէնեան”ը, պարտինք ստեղծել զայն փոխարինող ՏԱՀԶ-ը, որ պիտի համապատասխանէ պաղեստինցի տարագրեալներու եւ գաղթականներու ՊԱԿ-ին (Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութիւն), որպէսզի Տարագիր Արեւմտահայութեան բեկորները միաւորուին՝ հայրենագրկեալներու

ինքնուրոյն ազգային հաւաքականութիւն մը ներկայացնող կեդրոնական,
ներկայացուցչական ու միակ լիազօր կառոյցին մէջ:

Այսօր, Դարադարձի սեմին, ՏԱՀԶ-ի ստեղծումն է մեր անյետաձգելի
առաջնահերթութիւնը, որ անշրջանցելի նախապայմանն է Միջազգային Հանրային
Իրաւունքին, եթէ կ'ուզենք՝ իրօք եւ անկեղծօրէն, հետապնդել Արեւմտահայաստանի
դատը: Այս է մեր դատի հետապնդումին իրաւաբանական ուղին, լսելի եւ ընդունելի
(receivable) ըլլալու համար միջազգային ատեաններուն կողմէ: Այս իրաւաբանական
ուղին մեր միակ կարելին է, քանի որ մենք անկարող ենք այսօր կամ տեսանելի ապագ
ային, զենքի միջոցով ազատագրել Արեւմտահայաստանը, բացի այն պարագայէն, երբ
Թուրքիոյ Նոր-Օսմանական իշխանաւորները, Միջին Արեւելքի ներկայ գերլարուած
մթնոլորտին մէջ, փորձութիւնը կ'ունենան գործի դնելու Սուրիա ներխուժելու իրենց
քմշանկարը... եւ՛ կը բռնկի շրջանային կամ՝ համաշխարհային պատերազմը, որուն մէջ
ճակատող երկու առանցքներէն արեւմտեանին մէջ պիտի ըլլայ Թուրքիան, իսկ
Հայաստան՝ դարձեալ արեւելեանին... որուն յաղթանակով միայն բացուած կ'ըլլայ դուռը՝
Հայաստանի առջեւ, ազատագրելու ոչ միայն Կարսն ու Արտահանը, այլեւ՝ Անին,
Արարատը ու Վանը եւ աւելին:

Ահա այս պատճառներով, “15 թուի” Դարադարձի (2015թ.) ժամադրութեան նախորդող
սա մնացած 4 տարիներու պահանջատիրական մեր աշխատանքներուն դաշտը
վճռակամօրէն պետք է փոխադրել՝ լոկ բարոյական, ապաքաղաքական ճանաչումի
ոլորտէն դեպի հողային, քաղաքական հատուցումի ոլորտ, եւ ոչ թէ սոսկ “գոյքային
իրաւունք”ի վերականգնումի ոլորտ, ինչպէս կը պատկերացնէ Հայկ Դեմոյեան...: Եւ
հետեւաբար՝ “Հայաստան-Սփիւռք Համաժողով”-ներու եւ “ 100-ամեակի պետական
յանձնաժողով”ի թափելիք ջանքերու աշխատանքի ծրագրին Ա1 կետը պետք է ըլլայ՝
Հայաստանի հայաթափումին կասեցումը... իսկ Ա2 կետը՝ “ՏԱՀԶ”ի ստեղծումին
իրաւաբանական, քաղաքական ու կազմակերպական միջոցներուն քննարկումն ու
որդեգրումը, որպէսզի Դարադարձի միջոցառումներու եզրափակիչ նիստը դառնայ
“մեկնակետ”ը՝ “ՏԱՀԶ”ի ստեղծման գործնական քայլերուն... եթէ իրօք եւ անկեղծօրէն
կ'ուզենք փաստել՝ մեր “ միաւորուելու ուժ”ն ու համահայկականութիւնը... ոչ թէ ամբողջ
աշխարհին, այլ՝ առաջին հերթին, ՄեՉի...:

Thank you Nalbandian, Thank you Davutoğlu

Dikran Abrahamian, October 10, 2009

“We will stay in refugee camps so that we don’t end up like the Armenians!”

In early and mid-sixties, American officers stationed in Iran would attend courses at the American University in Beirut to improve their knowledge in various areas. There were a few following politics. During a classroom session related to international relations and jurisprudence, one of the officers asked the professor,

“Why don't the Palestinians, who get the best scholarships and international help, all sort of encouragement to get settled in the various countries accept citizenship which is offered to them?” Of course, forty years later, I cannot remember the exact words, but the gist is there.

To this date, I hear the professor's curt answer, “We will stay in refugee camps so that we don't end up like the Armenians!”

Fayez Sayegh was the professor. He was a Christian Palestinian. In 1965, he founded and became the director-general of the Palestine Research Center. Later, he served in various capacities for a variety of Arab states at the UN, and ultimately as chief of the Arab States' delegation to the UN.

For years, this vibrant teacher's picture I could not separate in my mind from that of Fridtjof Nansen, the great Norwegian humanitarian who helped thousands of Armenian refugees and provided a document of identity to them sanctioned by the League of Nations.

That generation is gone. With it, the identity documents are lost. The descendants of the Genocide generation have become citizens of various countries around the globe. Lost is the status of being a subject applicable in international law.

A subject can define its rights, and claim its demands. People is considered a subject, but individuals of a variety of citizenship without the proof of belonging to that entity are not subjects, and such individuals do not form a people with a demand.

Hence, Armenians in the Diaspora, under traditional international concepts have no legal status. Fortunately, international law is dynamic. It entails a process that draws similarities, precedents, etc. from a variety of sources. Claims are deliberated and conclusions are drawn on a case-by-case basis.

The Universal Declaration of the Rights of Peoples (1976), UNO's Sub-Commission on prevention of Discrimination and Protection of Minorities (1985), the conclusion of International Center for Transitional Justice (2003), the comprehensive resolution of the National Assembly of Venezuela (2005) dealing specifically with the Armenians and the Genocide, and similar statements, constitute a preliminary set of documents that provide a basis for further discussion.

The Diaspora Armenians should embark on the Herculean job to define how to become and who are

the individuals that should be considered to form the people under international law. The specialists in the various fields of legal studies will pave the way to accomplish this task.

Without the formation of people as subject under international law, even the loftiest declarations about the Genocide of the Armenians will not lead us to the cherished goals. Resolutions limited to acknowledging the Genocide in various jurisdictions, proclamations of historians and scholars about its veracity, a President declaring his sympathy, etc. do not form in themselves legal grounds for any action. Granted, they lend moral support.

This matter has taken an urgent pace thanks to Edouard Nalbandian and Ahmet Davutoğlu, respective foreign ministers of Armenia and Turkey. With the blessing of the Great powers, they have completely shut off the Diaspora from the process of negotiations and subsequent decisions. There is a silver lining though. May be we owe them a big thank you for making us, Diasporans, realize that we are left to our own devices.

We, the Diasporan Armenians, are indirectly told to forge a truly effective unified strategy to define first ourselves as people, and concurrently formulate our demands. For as long as we are multicentric and a diverse amalgamation of individuals and speaking in cacophony, and no matter how high we shout, or how just demands we make, the International Law (as opposed to the international community) will not listen to us. It has neither the right nor the obligation.

These are not novel ideas. Many a community leaders and intellectuals over the past decades have espoused such thoughts. There was a short lull following the unorthodox undertakings of young people in the eighties. Subsequently, the focus shifted to the liberation and preservation of Artsakh, and then of course, the expectation of some that the Armenian authorities would take the lead.

The geopolitical situation in the Caucasus, Armenia's institutional flaws, the signing of the Protocols between Armenia and Turkey, etc have all come to convince at least this writer that the Diaspora has to be more vigilant and creative. In this final decade of the centennial of the Genocide, we have to demonstrate that we not only believe in our just cause, but also are ready to meet the enormous challenges without despair.

There are many objective, external impediments related to primarily how we define ourselves as People. What form of entity should that entail, what sort of representation it should have? Should it be in the form of people-in-exile, people without territory or lost territory?

With respect to subjective hurdles, there are many, but they are not insurmountable. They are of our own making, and for as long as there is a collective will, they can be resolved.

Related material:

[**Fresh Page at Historic Sèvres**](#)

